

ERDAL ÖZ

HAVADA
KAR SESİ VAR

Erdal Öz
HAVADA
KAR SESİ VAR

Can Modern

Havada Kar Sesi Var, Erdal Öz

© 1987, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 1987

10. basım: Kasım 2021, İstanbul

Bu kitabın 10. baskısı 1000 adet yapılmıştır.

Dizi Editörü: Emrah Serdan

Düzeltili: Fulya Tükel

Mizanpaj: Gelengül Çakır

Kapak tasarımı: Erkal Yavi

Kapak düzeni: Semih Özcan

Kapak resmi: © iStockphoto.com / Tom England

İç baskı ve cilt: Arı Matbaası

Davutpaşa Cad. Emintaş Kâzım Dinçol San. Sit. No: 81/39,

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 44009

ISBN 978-975-510-050-0

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789755100500

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Erdal Öz
HAVADA
KAR SESİ VAR

ÖYKÜ

CAN YAYINLARI

**ERDAL ÖZ'ÜN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
DİĞER KİTAPLARI**

YARALISIN, 1983

KANAYAN, 1985

GÜLÜNÜN SOLDUĞU AKŞAM, 1986

ODALARDA, 1995

SULAR NE GÜZELSE, 1997

BİR GÜN YİNE ALLI TURNAM, 1998

CAM KIRIKLARI, 2001

DEFTERİMDE KUŞ SESLERİ, 2003

YORGUNLAR, 2009

DÜŞÜNÜYORUM DA, MÜTHİŞ BİR ŞEY! - DÜZYAZILAR, 2016

YARIN, NASIL BİR GÜN OLACAKSIN? / GÜNLÜKLER 1956-1998, 2016

YAŞAMAYI NASIL ÖZLEDİM BİLSEN!, 2017

SEVGİLİ ERDAL / ERDAL ÖZ'E MEKTUPLAR, 2019

Erdal Öz, 26 Mart 1935'te Sivas, Yıldızeli'nde doğdu. Devlet memuru olan babasıyla birlikte Türkiye'nin değişik yerlerini dolaştı. Tokat Lisesi'ni bitirdikten sonra, İÜ Hukuk Fakültesi'nde başladığı yükseköğrenimini Ankara Hukuk Fakültesi'nde tamamladı. TDK Yayın Kolu'nda, Türk Sinematek Derneği Ankara Şubesi'nde çalıştı. İstanbul'da arkadaşlarıyla birlikte *a Dergisi*'ni çıkardı. İlk öykü kitabı *Yorgunlar*, 1960'ta *a Dergisi* yayınları arasında çıktı. İlk romanı *Odalarda*, aynı yıl Varlık Yayınları'ndan çıktı. Ankara'da Sergi Kitabevi'ni açtı. 12 Mart Askerî Darbesi'yle başlayan karanlık dönemde siyasal görüşlerinden dolayı üç kez tutuklandı, hapis yattı ama yargılanma sonucunda aklandı. Bu dönemi işlediği *Yaralısin* adlı romanıyla 1975 Orhan Kemal Roman Armağanı'na değer görüldü. 1975-1981 yılları arasında Cem Yayınevi'nin Arkadaş Kitaplar adlı çocuk edebiyatı dizisini yönetti. 1981'de Can Yayınları'nı kurdu. *Sular Ne Güzelse* adlı kitabıyla 1998 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı, *Cam Kırkları* ile 2001 Sedat Simavi Öykü Ödülü'nü aldı. *Kanayan* (1973) adlı öykü kitabında, *Deniz Gezmiş Anlatıyor* (1976) ve *Gülünün Solduğu Akşam* (1986) adlı anı-romanlarından sonra *Gülünün Solduğu Akşam*'a girmeyen notlar ve izlenimlerini 2003'te *Defterimde Kuş Sesleri*'nde topladı. SSCB gezisinin izlenimlerini içeren *Allı Turnam* (1976), 1998'de *Bir Gün Yine Allı Turnam* adıyla yeniden yayımlandı. *Havada Kar Sesi Var* adlı öykü kitabı 1987'de basıldı. *Dedem Korkut Öyküleri* (1979), *Alçacıktan Kar Yağar* (1982), *Babam Resim Yaptı* (2003) adlı üç çocuk kitabı yayımlandı. Erdal Öz, 6 Mayıs 2006'da aramızdan ayrıldı.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	9
Havada Kar Sesi Var	13
Vah Yunusum, Vah Canım.	27
Uçucu Bir Koku Gibi	51
Masa	69
YORGUNLAR'dan	81
Mumçiçekleri.	83
Kuklacı	97
Babamdı	109
Çocuk	117

SUNUŞ

Varlık Yayınları arasında çıkması dileğiyle İstanbul'da kendi elimle götürüp bıraktığım öykülerimin basılmayacağını anlayınca oturup bir mektup döşenmişim *Yaşar Nabi*'ye Ankara'dan; öykülerimi, küstah bir dille, geri istemişim. O da, eksik olmasın, elyazısıyla – evet, hem de elyazısıyla– sarı bir defterde topladığım o öyküleri hemen adıma postalamış. Ardından da *Varlık* dergisinde, adımla bile anmadan, bir başyazı döşenmiş bana: *Genç Bir Sanatçıya Açık Mektup* (1.8.1957).

O yazıyı okuyunca nasıl şaşırmıştım. Hiç beklemiyordum çünkü. Adımı anmıyor, ama bana ve benim gibi edebiyata burnunu sokmaya çalışan nice yeniyetmeye incelikle de olsa veryansın ediyordu *Yaşar Nabi*. Çok öfkelenmişim, ama gizli bir sevinç de vardı bu öfkenin içinde. Ne de olsa, koskoca bir *Yaşar Nabi*, koskoca *Varlık* dergisinde, adımla anmasa, güzel şeyler söylemese de, benden söz ediyordu; evet o uzun başyazı, bana verilmiş bir yanıtı ve yazının konusu bendim.

“...*Ben eserimize bir eleştirmeci gözüyle bakarsam onu beğenebilirim. Ama bana kitap halinde yayınlanmak üzere bir eser teklif ettiğiniz zaman ona bir editör gözüyle bakmak zorundayım... Firmama güvenerek aldığı kitaptan sıkılarak daha ilk sayfalarında onu ellerinden atacakların sayısını hesaplamak zorundayım.*

Onlara sanat adına, burnunuzu sıkıp bunu hintyağı gibi için, faydasını sonra görürsünüz, diyemem.”

Yaşar Nabi, yayımladığı açık mektubun bir yerinde bunları söylüyordu.

Neler vardı o sarı defterde, daha bir yazı makinesi bile edinemediğim için elyazısıyla temize çekilmiş öykülerim hangileriydi, bilemem şimdi. Ama *Yaşar Nabi*'nin hintyağına benzettiği o öykülerin yazılı olduğu sarı defteri kaldırıp atamamış, onların arasından seçtiğim iki-üç tanesini, o tarihten ancak üç yıl sonra çıkarabildiğim ilk kitabım *Yorgunlar*'a da almıştım (Şubat 1960).

Öykülerimi geri isterken, “bir daha *Varlık* dergisine tek satır bile yazmamak” kararımı da açıklamışım. Yirmi iki yaşındaki yeniyetmenin öfkesine bakın. Oysa üç yıl sonra, 1960'ta *Odalarda* adlı ilk romanımı, hem de kapak arkasına yazdığı büyük bir övgüyle yayımlayan, yine *Yaşar Nabi* olmuştu.

a dergisini çıkarmaya başlamıştık (15.1.1956). Yazdığımız şiirlerin, öykülerin pek azını dergilere kabul ettirebiliyorduk. Verdiğimiz yazıların çoğu geri çevriliyordu. Hele yazdıklarımızın kitaplaşmasını isteyince, yayıncılar haklı olarak deliye dönüyorlardı. *a* dergisinin çıkışı da, bir ölçüde böyle bir öfkeye dayanır. İlk kitaplarımızı da, *a Dergisi Yayınları* olarak kendi paramızla bastırdık. *Yorgunlar* da böyle çıkmıştı.

a dergisi çevresinde bir topluluk gibiydik. Ya İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nin kantininde ya Beyazıt Camisi'nin yanındaki Osmanlı'dan kalma ulu çınarın altında ya Laleli'de bir uzun kahvede ya da sonradan Yenikapı'da bir çay bahçesinde toplanırdık: *Onat Kutlar, Adnan Özyalçınar, Kemal Özer, Doğan Hızlan, Konur Ertop, Ülkü Tamer, Hilmi Yavuz, Demir Özlü, Ercüment Uçarı, Ergin Ertem, Önay Sözer, Ergin Günce, Yılmaz Pütün (Güney)* ve sonraları yazmaktan vazgeçen birkaç arkadaş daha.

Özellikle *Adnan*, *Kemal* ve ben, ayrı bir üçlü gibiydik. Pek ayrılmazdık birbirimizden. *Kemal* o zamanlar öyküler de yazardı. Üçümüzün gözünde de *yazar*, işini iyi bilen bir yazı ustasıydı, bir tür zanaatkârı; oturup bir kompozisyon ödevini yazıyormuşçasına öyküler de yazabilmeliydi. Bize göre *yazar*, bir konuyu, kendi yazarlık yeteneği içinde, kendi düş gücüne dayanarak öyküleştirilebilen kişiydi. *Yazar* dediğin böyle olmalıydı.

Ve biz de bir süre böyle olmaya çalıştık.

Hiç unutmam bir gün yine üçümüz yolda gidiyorduk. Ünlü Çemberlitaş Turşucusu'nun tam önünde, karnı burnunda bir kadınla karşılaştık. Kadın, bütün görkemiyle geçti gitti yanımızdan; gebeliğiyle dünyaya meydan okuyor gibiydi. O kalabalıkta, onca insanın içinde nedense üçümüzün de dikkati o kadının üzerinde yoğunlaşmıştı. Kadın geçip gittikten sonra bakıştık ve öykülerimizin ortak konusunu saptayıverdik: O gebe kadını öykülerimize yön verecek olan özne.

Ertesi gün sözleştiğimiz saatte bulduğumuz çayevinin bir köşesinde hem çaylarımızı yudumluyor hem de bütün bir gece oturup yazdığımız o gebe kadının çevresinde dönenip gelişen öykülerimizi okuyorduk birbirimize. Yine birbiriyle hiç ilgisi olmayan üç değişik öykü çıkmıştı ortaya.

Sonra da kalkıp büyük bir keyif ve anlaşılmaz bir güvenle *Yenilik* dergisine gitmiştik. Doğruca dergiyi çıkaran *Naim Tıralı*'nin odasına girdik. İçeride *Behçet Necatigil* ile *Salâh Bırsel* de vardı. Öykülerimizi ellerine tutuşturduk. Hiç işleri yokmuş gibi, başlarında durup öykülerimizi okuttuk. Her biri eline bir öyküyü alıp sonuna kadar okudu ya da okuyormuş gibi yaptı. Dergi adına bir sunuş yazısı hazırlanarak bu üç öykünün birlikte *Yenilik* dergisinde yayımlanmasını istedik; hem de hiç aşağıdan almadan. Sonra da öykülerimizi orada bırakıp umutla çıktık.

İyi ki yayımlanmadı o öyküler.

Nezihe Meriç, o zamanlar Kadıköy’de, anasıyla babasıyla birlikte otururdu. O küçücük iki katlı ahşap ev, babasının yaptığı yağlıboya tablolarla doluydu. *Nezihe Meriç*, teyze kızımın çocukluk arkadaşıydı. Ona gitmeye başlamıştım. Öykülerimi götürüp bırakıyor, ondan eleştiriler alıyordum. Sonra da ilk öyküm, *Seçilmiş Hikâyeler* dergisinde onun aracılığıyla yayımlanmıştı. Çok etkilemiştir beni “*Nezim*”.

Bir de *Orhan Kemal*. Bayılırdık ona. Tutkunduk. Üstelik arkadaş gibiydi bizlerle. Yazıp götürdüklerimizi hiç üşenmeden oturur okurdu İkbal Kahvesi’nde. Konuşurduk. Güç verirdi bize. Kendisiyle yapılan bir konuşmada beğendiği genç öykücüler arasında bizlerin de adını anmıştı bir keresinde.

İlk kitaplarımızı yayımladığımızda, öykülerimiz de artık dergilerde yayımlanır olmuştu.

Bunca yıl sonra bir daha göz atınca gördüm ki: *Yorgunlar* ilk kitap olmanın bütün özelliklerini taşıyor. O öykülerden dördünü iyi ki yazmışım, diyorum; altlarına bugün de hiç çekinmeden adımları koyabiliyorum. Ama bir kitap yapmayı keşke biraz daha geciktirseydim de, geri kalan o *hintyağı* gibi öyküleri yırtıp atacaktım kalsaydı, diye düşünüyorum şimdi; tıpkı sevdiğim *Yaşar Nabi* gibi.

Havada Kar Sesi Var, ilk kitabım *Yorgunlar*’dan seçtiğim dört öyküyle sonradan yazdığım başka öykülerden oluşuyor. Baktım da, o öyküleri yazdığım yıllar da göz önünde tutulacak olursa, gerek benim açımdan, gerekse öykülerde beliren tipler açısından, ister istemez, *Yorgunlar*’dan aldığım öykülerde “sivilceli dönem” diyebileceğim ergenlik dönemi, öbür öykülerdeyse, “ilkgençlik dönemi” dile getiriliyor.

Bir araya getirirken bu öyküleri yeni baştan elden geçirdiğimi de belirtmeliyim.

Erdal Öz

Havada Kar Sesi Var

Kadın, elindeki örgüyü bırakıp sedirden kalktı, pencereye gitti, perdeyi aralayıp dışarı baktı. Başının cama vuran gölgesinde dışarıyı apaydınlıktı, gündüz gibiydi. Ne güzel için için yağıyordu kar. Camın hemen ötesindeki karanlık dut ağacının dallarında sütbeyaz şeritler belirmişti. Serin koyu mavilik laciverte dönüştürerek genişleyip gidiyordu dalların ötesinde. Pencerenin önündeki çıkıntıda ince bir yastık gibiydi kar.

Kadın örttü perdeyi, geçti oturdu yerine. Ot yastığının üstüne bıraktığı örgüsünü aldı. Gözlüğünü burnuna indirdi. Kucağına atlamaya hazırlanan tekir kedisini ayağıyla itti: “Git yat yerine.” Kedi gücenik gözlerle hanımının yüzüne baktı, sessizce sobanın arkasındaki minderine gitti.

Odanın ortasında durup durup yuvarlanan yün yumak yine birdenbire kedinin yanındaydı. Yumağın devinimini pusup gözleyen kedi yapıştı mindere, yumağın üzerine atlamaya hazırlandı. Sırtı yıldır yıldırıldı.

Kadın bağırarakken vazgeçti, kalktı yumağı yerden aldı, kucağına koydu. Çorabın koncunu hızla örmeye koyuldu.

Kedi yumaksız kalınca gevşedi, ağırlığını art ayaklarına vererek gerindi, uzadı, esnedi, sonra toparlandı, kıvrıldı, burnunu karnına soktu, bir tespibböceği gibi yuvarlacık oldu; sevdi kendi yuvarlacıklığını.

Sobada yanan bir odun göçtü; harladı soba. Kedi başını çıkarıp baktı sobadan yana, yine yumuldu. Ürperen sırtı gidip gidip geldi. Uyur gibi yaptı. Topacık karnı inip inip kalkıyordu.

Kalın kara kazağının içinde dal gibiydi. Kemikli iki omzu örtüp incecik bedenini sımsıkı sarıyordu kara yün kazak. Balıkçı yakasının üstünde sarışın tüylü çenesi. Dudaklarını örtüp iki yandan aşağı sarkan –oğlununki de böyleydi, nasıl da birbirinin benzeşiydiler–gür bıyıklar. En az bir haftalık güzel bir sakalın örttüğü ince süzgün bir yüz. Avurtlar çökük. Belli ki yorgun. Çukura kaçmış iki koygun çatal göz; cin gibi. Kirpikler uzun, upuzun. Kaşlar gür, gözlerinin üstüne dökük. Bakışlarındaki apaçık kararlılık. Dağınık uzamış güzel yüzünün yakışığı olmuş gür saçlar; sanki kula bir atın rüzgâr yemiş yelesi.

Oğlunun sarışınıydı bu gelen. Oğlu bundan biraz daha kısa, ama daha tıknaz, daha kemikli gibi. Yine de genel bir benzeşirlik var aralarında. Konuşurken de oğlu gibi inandırıcı, güven verici ve az konuşan; oğlu gibi. Daha çok da suskun, inançlı.

“Demek hepsi böyle bunların. İçlerinden birinin anası olmak.”

İkişer ilmiklerle çorabın topuğunu kapatıp yünü koparıırken ayağa kalkmış, sesli sesli söylemişti bunu. Kalkarken kucağından yere düşen yumağın sobanın arkasına, kedinin yanı başına yuvarlanıp gittiğini görmemişti. Uyuşan parmaklarını ovuşturdu, eklemelerini yumuşatmaya çalıştı; açtı kapadı açtı kapadı ellerini. Kalktı, sobayı açtı, maşayla karıştırıp ateşi uyandırdı; iki odun daha attı.

Kedi başını kaldırdı gürültüye. Hanımını yakı-

nında, sobanın başında görünce yattığı yerde gerindi, toparlandı, oturup kısık gözlerle baktı hanımına.

“Çorabın tekini tamamladım oğlusunu,” dedi kadın, kediye. Bunu deyince de bir gecikmişlik duygusuyla ürperdi, üşüdü, yaşlı gövdesi silkelendi. Çömeldiği yerden doğrulurken, sobanın arkasındaki yumağı gördü. Almak için uzandı.

Kedi yumağı görünce kalkmaya hazırlandı.

“Yat yerine,” dedi kadın.

Kedi kaldı minderinde.

Kadın geçti oturdu sedirdeki yerine. Gözlüğünü bastırıp yerleştirdi burnunun üzerine. Yanında duran beş küçük şişten birine çorabın ikinci tekinin ilk imleklerini sayarak sıralamaya başladı. Sayılar buruşuk dudaklarından fısıltıyla dökülüyordu.

Kapı vurulduğunda kadın daracık mutfakta kedisinin köşede duran çanağına küçük küçük doğradığı ekmeklerin üzerine çorba döküyordu. Kepçeyi ocağın üstündeki dumanı tüten kâsenin üzerine bırakırken içi alıp alıp verdi yine.

“Geldim geldim!” diye seslendi. Terliklerini sürüyerek kapıya yürüdü. Açsa mıydı? “Kim o?”

“Aç teyze, benim.”

Bilemediği gençten bir ses; kimliğini çıkaramadığı bir erkek sesi.

“Kimsin?” Ürküntüyle kapının sürgüsünü çekti, tokmağı çevirdi, ama zinciri çıkarmadan araladı kapıyı, baktı. “Kimsin sen?”

Kapıyı bağlayan zincir boyunca aralanan kapının dışında, alacakaranlıkta, tanımadığı gençten biri. Kara kazağının içinde sarışın bir yüz, belli belirsiz gülümsemeye çalıştı. Daha ilk bakışta iyi bir yüzdü, güzel bir yüzdü. İnandırıcı. O kıran giresicelere hiç benzemeyen. Başında yün başlık. Üstü başı kar içinde.

“Girebilir miyim?” dedi kapının dışındaki.

Kadın kapıyı itip zincirin başlığını yuvasından çıkardı.

“Oğlunun yanından geliyorum,” dedi kapının dışındaki. “Arkadaşım. Selamını getirdim.”

Kadın, ellerinin ayaklarının boşanıverdiğini bilemedi bile. İçinde bir kar sesi dolandı. Titredi. Sallandı. Ayak bileklerine, parmak uçlarına kadar kamaştı kemikçikleri. Düşmemek için bir eliyle ardındaki duvarı aranırken, tokmağı tutan eliyle de kapıyı çekti açtı. Duvara dayanıp kalmasa oracığa yığılıverecekti.

Girdi kapıdan içeri. Dudaklarını örten sarı bıyıkları bile kar içindeydi gelenin.

O girince kadın biraz toparlandı. Yavaşça kapattı kapıyı.

Gelen, yün başlığını, tepesindeki düğüm yerinden tutup sıyırdı çıkardı başından. Yere kar yağdı.

“Oğlun çok iyi teyze.”

Bu kadarı bile yeterdi. Yaşıyordu hiç olmazsa. Körpек dalların kesilip kırıldığı, gencecik canların vurulup asıldığı bu kargaşada demek yaşıyordu oğlu. Düşmemek için dayandığı duvardan kopup tutundu karşısında duran çocuğa, sardı onu kollarıyla, sıktı göğsünün üstünde, öptü buz gibi yanaklarından.

“Yanından geliyorum. Sağlığı çok iyi.”

Kadın bekledi. Çocuğun sesinden dökülen sözlerin büyüüne kaptırmıştı kendini. Çocuğun suskunluğu uzayınca çözdü kollarını. Bu suskunluk ürküttü onu. Dikildi çocuğun karşısına. “Niye aylardır bir haber olsun göndermedi? Niye?”

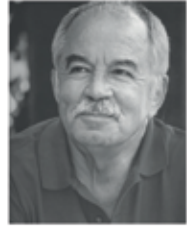
“Çok dardaydı,” dedi çocuk.

“Nasıl dardaydı?” Yanıt alamayınca sordu: “Peki şimdi nerde?”

Bu soruyu sanki hiç duymadı karşısındaki. Bıyıklarını çekiştirdi. “O da seni çok merak ediyor teyze. O gidince gelip aradılar mı evi? Bastılar mı?”

50 kuşağının öncü yazarlarından Erdal Öz, edebiyatımıza yalın bir dille yazılmış birbirinden değerli eserler armağan etmiştir.

“İlk öykü kitabım olan *Yorgunlar*'a (1960) bunca yıl sonra bir kez daha göz atınca, onun, ilk kitap olmanın –olumlu, olumsuz– bütün özelliklerini taşıdığını gördüm. O kitaptaki öykülerimden dört tanesini iyi ki yazmışım diyorum; altlarına bugün de hiç çekinmeden adımları koyabiliyim. Ama o ilk öykülerle bir ilk kitap oluşturmayı keşke biraz daha geciktirseydim de, kalan öyküleri yırtıp atacak, yenilerini yazacak vaktim olsaydı, diye düşünüyorum şimdi. O kitaptan aldığım dört öyküye, yıllar sonra çıkardığım *Kanayan* (1973) adlı ikinci öykü kitabımdan önce ve sonra yazdığım birkaç öyküyü de ekleyince *Havada Kar Sesi Var* adlı bu yeni kitabım çıktı ortaya. *Yorgunlar*'ı yazdığım yıllar da göz önünde tutulacak olursa, 'sivilceli dönem' diyebileceğim 'ergenlik dönemi'nin izleri öykülerde açıkça görülecektir. Bu kitabı hazırlarken, bütün bu öyküleri bir kez daha elden geçirdiğimi de belirtmeliyim.”

Erdal Öz

#yorgunlar #hüzün #yalnızlık #geçmiş #ailebağları

